

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Oslo kommune
Rådhusplassen
0037 OSLO

Vår dato: 19 JUL 2011
Vår ref.: NVE 201103539-5 ki/kha
Arkiv: 313/ 006.3Z
Deres dato: 28.06.2011
Deres ref.: 11/00343-10/Trond Enkerud

Saksbehandler:
Kristin Haugen
22 95 94 23

Oslo kommune v/Bymiljøetaten, skog- og friluftsavdelingen - Tillatelse til midlertidig senking av Sognsvann i Frognerbekken, Oslo kommune

Vi viser til deres søknad av 28.06.2011 om tillatelse til midlertidig senking av Sognsvann med inntil 2 meter fra kote 182,5 i forbindelse med rehabilitering av dammen.

Om søknaden

Oslo kommune ved Bymiljøetaten, skog- og friluftsavdelingen søker om å tappe Sognsvann inntil 2 meter under normalvannstand på kote 182,5 i perioden 15.08.2011 til 15.06.2012 for å kunne gjennomføre rehabilitering av dammen. Sognsvann og markaområdene rundt er i dag et av Norges mest brukte friluftsområder med høy grad av tilrettelegging for alle brukergrupper. Vannet ble trolig demmet opp ca. 1890 for å sikre drikkevannsforsyning til Gaustad sykehus. Dammen er en jordfyllingsdam, men det foreligger ingen dokumentasjon på materialer eller oppbygging. Det er avdekket lekkasje gjennom jordmassene i damanlegget. Dam Sognsvann tilfredsstiller ikke gjeldende krav til sikkerhet for vassdragsanlegg og har derfor et sterkt behov for snarlig rehabilitering.

Oslo kommune kommer med følgende informasjon i sin søknad:

"...Vedlagt følger søknad iht. NVEs veileder.

a)

Tiltakshaver: Oslo kommune v/Bymiljøetaten

Tiltak: Dam Sognsvann, Oslo kommune

b)

Midlertidig nedtapping av Sognsvann i forbindelse med rehabilitering, maksimal nedtapping er 2 meter.

Omsøkte senking av vannstand med 2 m representerer et absolutt maksimum. Antagelig kan senking av vannstanden begrenses til ca. 1 m. Av hensyn til uforutsette forhold på oppstrøms side av dammen er det imidlertid ønskelig å søke om en 2 m senking slik at vi unngår stopp i arbeidene hvis det skulle være behov for en ytterligere senking utover 1 m under HRV.

Arbeider på oppstrøms side av dammen vil bli prioritert slik at tiden vannstanden er senket kan begrenses til et minimum. Heving av vannstanden vil da kunne starte allerede i løpet av høsten

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

2011. Hvor lang tid det tar for heving av vannstanden er imidlertid avhengig av tilsiget til magasinet og det er mulig at vannstanden ikke vil komme opp mot HRV før vårflommen. Av hensyn til uforutsette hendelser er det imidlertid ønskelig å kunne holde magasinet nede til 15. juni 2012. Denne datoen anses som et absolutt siste frist for å kunne få magasinet fylt før badesesongen.

c)

Se vedlegg

d)

Se vedlegg:

e)

Sportklubben Lyn har begrenset tillatelse til å ta ut vann til snøproduksjon fra Sognsvann. Ved planlegging mener Bymiljøetaten det skal være mulig å ivareta dette innenfor rammene i denne søknaden.

f)

Plan- og bygningsetaten har gitt tiltaket dispensasjon fra Plan- og bygningslovens bestemmer om søknadsplikt, tiltaket vil i helhet bli behandlet gjennom vassdragslov med forskrifter Dammen ligger i Oslomarka om omfattes av Markaloven. Fylkesmannen har gitt tilsagn om at det vil bli gitt unntak fra Markalovens bestemmelser om byggeforbud.

For vernegrunnelaget i verneplan for vassdrag vil tiltaket kun få midlertidige virkninger. Vernegrunnelaget er spesielt knyttet til vassdragets betydning for friluftsliv, og verdien for friluftsliv vil være noe redusert i tiltaksperioden. Denne virkningen begrenses imidlertid av at tiltaksperioden strekker seg fra høst til forsommer. En unngår dermed arbeider i sommersesongen så langt som mulig. Tiltaket vil samtidig bygge opp under vernegrunnelaget i dette vassdragsavsnittet ved å sikre Sognsvannsdammens videre eksistens.

Damanlegget er ikke registrert som kulturminne.

Forurensing som følge av byggingen skal ivaretas iht. gjeldene regler. Entreprenøren skal utarbeide prosjektplan der håndteringen dokumenteres.

g)

Sognsvann har relativt lite nedbørsfelt og det foregår ingen form for regulering av vassdraget. Vannstanden er relativt stabil gjennom året med noen mindre flommer, særlig i forbindelse med stort høstregn.

h)

1. Sognsvann er registrert i Oslo kommunes naturdatabase som en regionalt viktig naturtypelokalitet (B-verdi). Naturverdien er knyttet til god forekomst av edelkreps og en mulig bestand av istidskrepsen *Pontoporeia affinis*. Sistnevnte art ble sist påvist i 1953, og det er usikkert om den fremdeles finnes i innsjøen da eutrofiering har vært et problem. Nedtappingen ventes å virke negativt på bestanden av edelkreps i en periode. Dette skyldes redusert tilgang på egnet strandnært habitat. Edelkrepsen må søke dypere innsjøbunn når vannstanden senkes, og bunnforholdene i denne sonen er trolig mindre gunstige grunnet mer ensartet og tilslammet karakter. Bestanden vil imidlertid overleve nedtappingsperioden, og vil gradvis bygge seg opp igjen etter tiltaket. Det er også til dels gode forekomster av vannfugl i innsjøen, spesielt om våren. Innsjøen vil ha redusert verdi som tilholdssted for vannfugl våren 2012, og en del av fuglene vil da søke tilhold ved andre vannforekomster. De beskrevne virkningene av tiltaket på biologisk mangfold vurderes som akseptable, da virkningene er midlertidige. I Sognsvannsbekken vurderes tiltaket å ikke ha noen vesentlig negativ innvirkning. Tiltaket vurderes derimot å ha positiv virkning for fisk i Sognsvannsbekken, siden eksisterende vandringshinder ved dammen fjernes ved integrering av fisketrapp i nytt utløp.

2. *Sognsvann og områdene rundt er i dag et av Norges mest brukte friluftsområder med høy grad av tilrettelegging for alle brukergrupper. Bymiljøetaten har i all planlegging vektlagt friluftsinnteressene. De tekniske løsningene er planlagt slik at det nye damanlegget vil gi en positiv gevinst for friluftslivet. På oppstrøms side bygges det trapper i granitt ut i vannet, på nedstrøms side etableres det en slak, gressbevokst skråning for opphold og aktiviteier. Nedtappingen starter etter badesesongen, det vil bli etablert en midlertidig turtrase forbi anleggsområdet vil bli berørt av rehabiliteringen.*
3. *Det er ikke vannforsyningsinteresser knyttet til vannet utover nevnte uttak til snøproduksjon.*
4. *Det er ikke registrert kulturminner som blir berørt. Rehabiliteringen vil ikke påvirke kulturmiljøene ved Løkka gård eller langs Gaustadbekken.*
5. *Det er ikke primærnæringer eller annen næringsvirksomhet som blir påvirket av rehabiliteringen.*
6. *Magasinkart over Sognsvann viser at sidene i magasinet er relativt slake. Utglidning langs magasinet representerer dermed ikke et stort problem selv om det ikke kan utelukkes at et og annet tre vil kunne velte inn i magasinet. Eventuelle flomsituasjoner under byggeperioden vil bli håndtert iht godkjent plan.*
7. *Det er ikke forventet at det vil bli avdekket forurensning eller forurensede masser i forbindelse med rehabiliteringen, eventuelle funn vil bli behandlet iht KLIFs regelverk. Rehabiliteringen vil ikke medføre endrede resipientforhold.*
8. *Det er ikke registrert samiske interesser i området.*

i)

I hele perioden vannstanden er senket, vil det slippes en minste vannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring i vassdraget. I perioder med lite tilsig vil imidlertid minste vannføringen tilpasses tilsiget til magasinet. Alminnelig lavvannføring fra Sognsvann er beregnet til 11 l/s, jf. Teknisk plan for fornyelse datert 25. mai 2011 og som er oversendt NVE for godkjenning.

Tapping av minste vannføring vil skje i lavbrekk ca. 80 m vest for dammen. Dette vil redusere omfang av finstoff og blakket vann i vassdraget nedstrøms dammen.

Bygging av fangdam oppstrøms dammen er ikke vurdert som aktuelt. En fangdam må utføres med masser med stort finstoffinnhold og vil være ca. 120 m lang og 4-6 m høy. Disse omfattende fyllingsarbeidene i magasinet vil medføre sterk blakking av vannet i Sognsvann både ved etablering og fjerning av fangdammen.

Se også pkt. h) 2.

Bymiljøetaten kan ikke se at senking av vannstanden ved dam Sognsvann vil påføre området varige miljømessige skader. Videre, er en senking av magasinet en absolutt nødvendighet for å kunne rehabilitere dammen slik at den tilfredsstiller NVE krav til sikkerhet i samsvar med damsikkerhetsforskriften.

På grunn av tilstanden ved det eksisterende damanlegget er det nødvendig å utføre rehabilitering så rask som mulig. Bymiljøetaten beklager at søknad om nedtapping ble glemt i en svært omfattende behandlings- og søknadsprosess. Bymiljøetaten ber om NVE vurdere om det er mulig å gjennomføre en rask saksbehandling slik at arbeidene kan gjennomføres etter nåværende plan med byggestart 1. september."

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med Fylkesmannen for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus uttaler i brev av 07.07.2011:

"Fylkesmannen har tidligere uttalt seg til rehabilitering av damanlegget i Sognsvann i forbindelse med dispensasjonssøknad fra Markaloven. Fylkesmannen var positiv til tiltaket, og motsatte seg ikke at det ble gitt dispensasjon for utbedring av dammen. Vi forutsatte imidlertid at det ble stilt krav om etablering av en vandringsvei for fisk forbi dammen, og at en eventuell nedtapping av Sognsvann ble gjort så kortvarig som mulig og gjennomført på et gunstig tidspunkt på året. Vi kan opplyse at Oslo kommune ved plan- og bygningsetaten i brev av 21.06.2011 har gitt dispensasjon fra Markaloven.

Miljøvernaveidelingens vurdering

Sognsvann er en av de mest brukte rekreasjonsområdene i Oslo både som turområde og bading. Vannet har også en god bestand av edelkreps, og det er tidligere solgt fiskekort for krepsing. Nedtapping av vannet i anleggsperioden med hele 2 meter fra 15. august vil klart komme i konflikt med disse interessene. Miljøvernaveidelingen har ikke kompetanse til å vurdere om en utbedring av dammen lar seg gjennomføre uten en nedtapping av innsjøen eller om det er andre anleggstekniske løsninger som kan velges. Vi vil imidlertid be NVE grundig vurdere om anleggstiltaket lar seg gjennomføre på en mer skånsom måte.

Vi mener at en eventuell nedtapping ikke bør gjennomføres så tidlig som fra 15. august, men utsettes minst 1 måned. Selve nedtappingen må også gjennomføres over en viss tid av hensyn til krepsebestanden. Krepser er avhengig av å flytte seg utover i vannet og søke skjul i nedtappingsperioden. Ved oppfyllingen av Sognsvann etter utbedring av dammen må det sikres en minstevannføring i Sognsvannsbekken. Vi vil anmode om at NVE stiller krav om dette en tilstrekkelig minstevannføring. Vi kan opplyse at det også er registrert kreps i Sognsvannsbekken.

Vi vil videre be NVE vurdere å stille krav om en oppfølgende undersøkelse for å dokumentere eventuelle skadevirkninger på vannmiljøet med tanke på avbøtende tiltak. Dette bør også omfatte en faglig dokumentasjon på at bekkeløpet med vandringsvei for fisk og vannlevende organismer fungerer etter hensikten."

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til avvik fra normalvannstanden etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Oslo kommune sier i søknaden at det antagelig ikke vil være nødvendig med 2 meter nedtapping i hele perioden og at arbeidene mest sannsynlig vil ha kortere varighet enn til 15. juni 2012. De søker om det de maksimalt kan tenke seg kan bli behovet for senking ut fra uvisshet om forholdene på vandedt side av dammen, og at de da slipper ytterligere søknad og stopp i arbeidene. De sier videre at arbeidene på vannsiden vil bli prioritert slik at tiden vannspeilet må holdes lavt begrenses til et minimum.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus mener at perioden vannstanden holdes så lav som 2 meter under normalvannstand bør være så kort som mulig, og tidligst fra 15. september. De mener også at selve nedtappingen bør gjennomføres over lang tid. NVE kan stille krav til varigheten av perioden vannspeilet kan holdes senket og hvor mye det kan senkes, men mener det er akseptabelt at kommunen får tillatelse til maksimal senkning, og at kommunen selv kan vurdere det reelle behovet for senking og hvor lenge

denne skal vare. NVE kan likevel stille vilkår om at perioden for senking av vannspeilet holdes så kort som mulig. Selv om det er ønskelig at vannspeilet heves så fort som mulig, er det viktig å beholde en minstevannføring i Sognsvannsbekken også i den perioden Sognsvann fylles opp. NVE mener at en akseptabel minstevannføring vil være tilsvarende alminnelig lavvannføring på 11 l/s, eller at hele tilsiget slippes forbi dersom tilsiget er mindre enn alminnelig lavvannføring.

I Oslo kommunes naturdatabase er Sognsvann registrert som en regionalt viktig naturtypelokalitet der verdien er spesielt knyttet til god forekomst av edelkreps. Vannet benyttes også av fugl. Edelkrepsen vil måtte søke skjul utover i vannet etter hvert som nedtappingen foregår, og vil da få et mer uegnet habitat. Krepsebestanden vil på den måten overleve nedtappingsperioden, og kunne ta seg opp igjen. Eventuelle virkninger for krepsebestanden anses derfor for å være av midlertidig karakter. Vanntilknyttede fugler antas å finne tilstrekkelig med andre vannforekomster i nærheten i perioden. Bestanden av kreps i Sognsvannsbekken antas sikret med slipp av minstevannføring. Forholdene for fisk i Sognsvannsbekken antas å bli bedre etter rehabilitering av dammen, da det er planlagt bygget fisketrapp.

Alle vannene i Osloområdet inngår i verneplan for vassdrag. I vernegrunnlaget inngår i hovedsak vannenes betydning for rekreasjon. Sognsvann er det mest tilgjengelige av disse og et av Norges mest benyttede friluftsområder på grunn av sin nærhet til Oslo og kommunens tilrettelegging for friluftsaktiviteter og bading. En senking av Sognsvann med 2 meter i inntil 10 måneder vil være i strid med disse interessene. For å bøte på dette, har Oslo kommune søkt om å starte nedtappingen 15. august, etter badesesongen. NVE mener at dette er tidlig i forhold til badesesongens slutt, og for et så viktig rekreasjonsområde som Sognsvann er det lite ønskelig å avkorte denne. Nedtapping over tid vil gjøre tiltaket noe mindre til ulempe i badesesongen. NVE mener også at det er viktig å sikre dammens videre eksistens, og at virkningene anleggsperioden kan ha for friluftslivsinteressene vil være av kortvarig karakter og på sikt vil ha positiv virkning ved at vannspeilet fortsatt holdes på dagens nivå.

Dammen i enden av Sognsvann tilfredsstiller ikke dagens krav til sikkerhet for vassdragsanlegg, noe som gjør at rehabilitering av dammen er et nødvendig tiltak. Dette er et forhold som blir tillagt sterk vekt i vurderingen.

Dersom nedtappingen skjer langsomt med anslagsvis 5 centimeter om dagen, vil det ta ca. 40 dager å tappe vannet med 2 meter. Av hensyn til bading i vannet, synes dette akseptabelt, og det vil samtidig være mulig å unngå stranding av fisk og kreps. Langsom nedtapping vil også være positivt for tilførselsbekkene og eventuell senking av grunnvannsnivået rundt vannet. En slik langsom senkning av vannstanden vil også redusere faren for dannelse av kildehorisonter og medfølgende instabilitet i strandsonen.

Ved å ta slike hensyn kan ikke NVE se at senkingen av vannstanden i Sognsvann med inntil 2 meter under normalvannstand er til varig skade for noen kjente allmenne interesser.

Naturmangfoldloven § 7 stiller krav om at prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig forvaltning og at vurderingen etter disse prinsippene kommer fram av beslutningen. Dette tiltaket anses å være av midlertidig karakter, og dermed ha begrensede virkninger for naturmangfoldet. Kunnskapsgrunnlaget anses derfor som tilstrekkelig for å gjøre vedtak i saken. Påvirkningen av Sognsvann som del av et økosystem anses å være av midlertidig karakter. Det er ikke kjent andre planer som kan få innvirkning på økosystemet i perioden anleggsarbeidene vil vare. Samlet belastning anses derfor som overkommelig for økosystemet. Det er diskutert avbøtende tiltak i form av å bygge en fangdam, men det er funnet at denne vil medføre blakking av vannet i Sognsvann i en slik grad at det vil virke uheldig på både vannet som habitat for vannlevende organismer og for

friluftslivet. Dette er ikke ønskelig. For å redusere eventuelle skadevirkninger bør søker tilstrebe at nedtappingen gjennomføres utenfor vekstsesongen.

Fylkesmannen ber NVE vurdere å stille krav om en oppfølgende undersøkelse for å dokumentere eventuelle skadevirkninger tiltaket kan få for vannmiljøet og at denne bør omfatte en faglig dokumentasjon på at bekkeløpet med ny vandringsvei for fisk og vannlevende organismer fungerer etter hensikten. NVE mener at denne typen undersøkelser ikke har hjemmel i vannressursloven, men i lakse- og innlandsfiskeoven som fylkeskommunene og Fylkesmannen forvalter.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Oslo kommune ved Bymiljøetaten, seksjon for skog- og friluftsliv kan senke vannstanden i Sognsvann med inntil 2 meter under normalvannstanden på kote 182,5 mellom 15.08.2011 og 15.06.2012.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

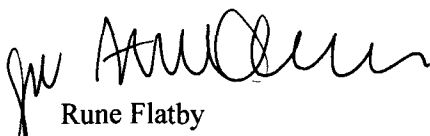
- Det skal til enhver tid minst slippes alminnelig lavvannsføring tilsvarende 11 l/s i Sognsvannsbekken. Dersom tilsiget er lavere enn alminnelig lavvannsføring, skal hele tilsiget slippes.
- Alle vannføringsendringer skal skje med myke overganger og nedtappingen av Sognsvann skal skje over så lang tid at det ikke er fare for stranding av fisk eller kreps, maksimalt 5 centimeter per døgn.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under normalvannstand.
- Perioden med vannstand under normalvannstand må gjøres så kort som mulig. Oppfylling til normal vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter. Det skal også opplyses med skilting på stedet og godt synlig for allmennheten om hvorfor vannet er nedtappet, så lenge vannet er tappet ned.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Oslo kommune har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket. Under dette punktet inngår blant annet forholdet til Sportsklubben Lyn sitt vannuttak til snøproduksjon.

Om klage og klagerett

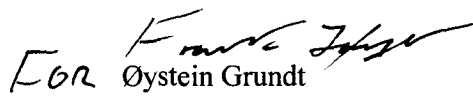
Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

For Øystein Grundt
seksjonssjef

Kopi: Fylkesmannen i Oslo og Akershus, PB 8111 Dep, 0032 OSLO